

KLERIKALIZEM in njegov pojav v Italiji

Pomen klerikalizma je sicer zelo širok in ni nujno povezan le s posvetno pohipnostjo duhovščine in Cerkve, vendar pa je bila prav duhovščina tista, ki je dala s svojim sistemom ime temu političnemu pojavu. Klerikalizmu je v določenih meri sicer podvržena vsaka politična organizacija, čim je v nekem določenem trenutku v stanju odločilno vplivati na politiko države. Toda take vrste klerikalizem ne vzbujajo nobenega posebnega ogorčenja, ker je to nujen pojav politične diferenciacije družbenih sil, ki skušajo oblikovati družbeno življenje po nekem idealu družbenega socijta. Tak klerikalizem je dejansko le inica za sodobno demokracijo.

Klerikalizem v pravem pomenu besede pa raste na povsem drugačnem terenu. Tu gre za zadržanje in ravnanje ljudi, ki že po svojem svetovnazarstvem stališču smatrajo, da je država nekaj sekundarnega, ki ni sama sebi cilj, ampak le orodje neke druge organizacije. Ta druga, polna organizacija, pa je Cerkve. Cerkve pa tu ne pomeni le veroizpovedi, ampak do potankosti izdelano organizacijo ljudi z določenimi verskim prepričanjem, z vsemi ustanovami, podpornimi in drugimi, z dohodki in izdatki, s svojim lastnim proračunom. To je tudi z lastnim kapitalom, ki ima svoje prste v bankah, tovarnah in drugih pridobitnih podjetjih. Ta organizacija ima tudi svojo državo - Vatikan, ki ima svoje ozemlje, svoj denar in svojo upravo.

Med to državo in državo je vedno obstajala borba, ker cerkveni državni more biti vseeno, kakšno politiko vodi država. Zato se Cerkve skuša polastiti tudi druge države, da bi z njeno pomočjo lažje dosegla cilje, ki jih danes z lastnimi sredstvi ne more dosegati.

Za dosego cilja se poslužuje političnih strank. Pri tem ljudem ne gleda na prste. Posluževala se je tudi fašizma. Danes se poslužuje kršćanske demokracije, ki je politična stranka italijanskih katoličanov in jo zato Vatikan smatra za svoje politično orodje. Ta stranka ne sme presojati stvari s stališča države, ampak le s stališča Cerkve in Vatikana; hkrati pa mora tudi ravnati tako, kot je v interesu Cerkve in Vatikana. In to imenujemo klerikalizem.

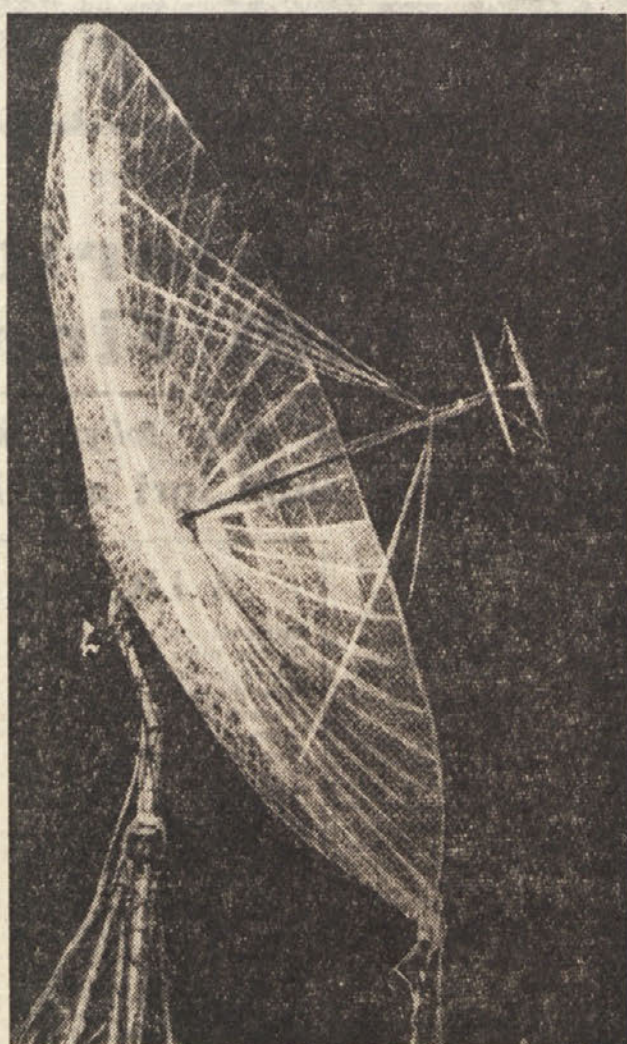
Sprito dejstva pa, da kršćanska demokracija ne more, tudi pri najboljši volji ne, spreminjati države v poslušno orodje Cerkve in Vatikana, se mora zatekati k ukrepom, ki jim zafajna nju v splošen pojav korupcije. V italijanskem javnem življenju kar mrgoli takih primerov korupcije. Državni uradniki, ki nezakonito napreduje samo zato, ker je član demokrsćanske

Ameriške «oči» usmerjene v ZSSR

Ameriško ministrstvo za vojko bi hotelo zgraditi v tujini tri tajne radarske naprave, da bi moglo ugotoviti vsakršno morebitno izstrelitev sovjet-skih medcelinskih izstrelkov ali izstrelkov na srednje razdaljo. V uradnih krogih tega sicer še ne komentirajo, vendar le pa ne izključujejo možnosti takih oporišč v tujini.

Znano je, da ZDA že razpolagajo z močno radarsko napravo v Turčiji, ki omogoča zasledovanje poskusov z novimi orožjem, ki jih vrše ob turško-sovjetski meji. Vsekar-kur pa je razširjeno mnenje, da je približno tretjina dodatnih kreditov, v višini 550 milijonov dolarjev, določenih za modernizacijo ameriškega orožja v tem letu, namenjenih za izgraditev teh treh tajnih oporišč.

Hkrati poročajo, da bo v bližnji prihodnosti ameriško letalstvo zgradilo na arktičnem področju tri radarske postaje za ugotavljanje izstrelitvenih raket, ki bi jih vršili neki morebiten sovražnik. Omenjene postaje bodo vključene v omrežje «Distant Early Warning» in bodo razporejene z radarskimi napravami, občutljivimi do razdalje 4800 kilometrov. Medcelinske rakete, ki bi jih izstrelili na evrazijskem področju, bodo te postaje znale že četrte ure po izstrelitvi, to je takrat, ko bodo izstrelki preleteli že pol poti, če upoštevamo, da taka raketa preleti v pol ure 8000 kilometrov.

«ZELO HVALEŽNO PODROČJE ZNANSTVENE DEJAVNOSTI»

Zakaj so si dvojčki podobni

Dvojčki med seboj niso le bratje, ampak eno bitje, ki se je iz neznanih razlogov razpolovilo, toda to velja le za «prave» dvojčke, kajti tudi med dvojčki ločimo «prave» od «vsakdanjih»

«Pravi dvojčki so oboje- ni z veliko zalogo istovetnih dednih genov» - beremo v neki strokovni študiji, ki pravi, da sta prava dvojčka dejansko ena in ista oseba, ki je prišla na svet v dveh izvodi. Taki dvojčki nastajajo iz ene materine oplojene jajčne celice, ki se iz neznanih razlogov razdeli na dva dela. V nasprotju s pravimi dvojčki, ki nastajajo iz dveh različnih in posebej oplojenih materinskih jajčnih celic.

Kako spoznamo prave in navadne dvojčke? Prvi so po pravilu drug drugemu stodoostno podobni in imajo enako duševno sposobnost. Ko so na dveh francoskih pravih dvojčkih preizkusili isti test in ju pri tem med preizkušanjem ločili z debelo steno, sta oba dvojčka narisala enako sliko, iz skratice petnajstih različnih bonbonov potegnili enak bonbon in potrebovala do sekunde enako dolgo časa, da sta odgovorila na vsa vprašanja.

Prava dvojčka sta vedno istega spola, pripadata isti krvni skupini, imata enake prste, odtise, enako obliko ušes in enako zenico.

Ce bi hoteli navajati podobne primere, kot smo jih našli v Berlinu in Tokiu in pravni dvojčki predstavljajo danes že predmet številnih razprav biologov, sociologov in seveda medicinskih strokovnjakov. In sami znanstveniki pravijo, da so dvojčki zelo hvaležni predmet študija. Iz številnih primerov in podatkov so prišli do zaključka, da pride na 85 normalnih porodov po en porod dvojčkov. Tako imajo na pr. v Franciji od 300 do 400 tisoč pravih in navadnih dvojčkov. Na vsem svetu pa jih je 15 do 20 milijonov. Teh bi bilo še več, če ne bi umirali relativno tako zgodaj in če bi ne bili bolj občutljivi za otroške bolezni kot so otroci iz normalnih porodov. Od vseh dvojčkov pa je 75 odstotkov navadnih, 25 odst. pa je pravih dvojčkov, to se pravi monozigotov.

Pa je ena zanimiva ugotovitev, do katere so prišli znanstveniki pri proučevanju tega pojava: na 85 dvojčkov se razdelijo eni trojčki, na 85 dvojčkov eni četvorčki, na 85 dvojčkov pa eni petorčki. Seveda tudi pri trojčkih, četvorčkih in petorčkih imamo navadne in prave trojčke, četvorčke itd. Toda doslej ni zgodovinskega primera živorojenih šestorke. Znan kanadski petorke so se rodile iz enega oplojene jajčeca, ki se je nato razdelilo naprej na dva dela, nato pa vsak del še na dva dela.

Genetiki so nadalje ugotovili, da okolje nima kve v kakšnega vpliva na razvoj nena- vadno nadarjenih dvojčkov, oziroma trojčkov. Znan je primer dveh sester, ki ga je proučeval ameriški zdravnik dr. Neuman. Bessy je ostala na vasi in se ni naučila ne čitanja ne pisanja, njena sestra Jessy pa je zahajala v neko višjo šolo in imela fakultet-sko izobrazbo. Pozneje se je Bessy naučila branja in pisanja kot namouk. Ko so pri njej tridesetih letih starosti primerjali njene sposobnosti obeh sester, ki se med

seboj nista niti poznali, so znanstveniki odkrili, da sta obe mnogo bolj inteligentni, kot njuni prijatelji in kolegi. Odgovori na teste za ugotavljanje njune intelektualne ravni pa so bili skorajda istovetni. Zanimivo je še, da sta sestra, ki se med seboj še nista niti poznali, nenavadno zanimali za isti predmet - za zgodovino.

Povsem obraten rezultat pa je dalo proučevanje drugih dveh sester - navadnih dvojčic, Helene in Gladys. Ločili so ju, ko sta bili stari 18 mesecev. Gladys se je vzgajala na neki farmi, Helena pa je zahajala v «college» in postala

coska športnica, ki sta postala državna pravka na progah 1500 in 5000 metrov in opravila isti poklic, nadalje pri- mer dveh francoskih javnih delavcev, ki sta oba postala narodna poslanca pri isti stran- ki in tudi šefa kabineta v istem ministruvstvu ter se prej dokončala pravno fakulteto z enakim uspehom. Toda pustimo to in si ogledimo vprašanje s teoretične in praktične plati.

Vprašanje pravih dvojčkov ali monozigotov in navadnih dvojčkov ali bizigotov je bilo vedno predmet, ki je vzbujalo veliko pozornost znanstvenikov. Iz primerjalnega proučevanja dvojčkov-kriminalcev, dvojčkov-psihopatov, dvojčkov-bolnih na pljučih in z vzpo- rejanjem tega z njihovimi brati-dvojčki sta biologija in znanost o dednosti prišli do mnogih zelo zanimivih odkritij. Francoski genetik na pariški medicinski fakulteti dr. Morice Lamu je leta 1941 osnoval inštitut za proučevanje dvojčkov. Njegov kolega na Sorboni pa je zbral podatke več tisoč enakih primerov. Newyorški profesor dr. Kalman je na newyorškem zavodu za psihiatrijo osnoval odsek za genotiko in zbral podatke 7000 dvojčkov. Podobna dejavnost se je začela tudi v Londonu, v Berlinu in Tokiu in pravni dvojčki predstavljajo danes že predmet številnih razprav biologov, sociologov in seveda medicinskih strokovnjakov. In sami znanstveniki pravijo, da so dvojčki zelo hvaležni predmet študija.

Iz številnih primerov in podatkov so prišli do zaključka, da pride na 85 normalnih porodov po en porod dvojčkov. Tako imajo na pr. v Franciji od 300 do 400 tisoč pravih in navadnih dvojčkov. Na vsem svetu pa jih je 15 do 20 milijonov. Teh bi bilo še več, če ne bi umirali relativno tako zgodaj in če bi ne bili bolj občutljivi za otroške bolezni kot so otroci iz normalnih porodov. Od vseh dvojčkov pa je 75 odstotkov navadnih, 25 odst. pa je pravih dvojčkov, to se pravi monozigotov.

Italijanske Opere letos nima- jo sreče. I. t.m. je prišlo v Rimu do škandala, ker je na otvoritveni premieri le- tošnje sezone odpovedala so- pravnika Meneghini-Callas. Kot je znano, jo je v nasled- nji predstavi zamenjala so- pravnika Anita Cerquetti, ki je nastopila namesto Cal- lasove v «Normis». Toda kot bi smela hoteli, je sedaj v zagoni tudi sama Anita Cer- quetti in z njo vedno palerm- sko gledališče «Teatro Mas- simo». Tu bi moral Cerquet- tijeva peti v «Piratus», toda pred dnevi so se pojavile vesti, da ne bo mogla nastopiti, ker da jo je spravila v posteljo azijska ka.

Kakor kaže, pa ni temu tako. Tudi Cerquettijeva se verjetno dopaja kot s Callasovo, le v drugačni obli- ki. Cerquettijeva baje ni pripravljena za nastop, ker se vloge ni utegnla naučiti. Upravitelj palermškega «Tea- tro Massimo» baron Leopoldo De Simone je namreč v zvezi z govoricami, da je za to krivo njegovo gledališče, izjavil, da gledališče ne no- si nobene krivde, ker je že 19. junija lani podpisalo po- godbo s Cerquettijevim in v «Normis». Le nekaj dni na- to pa da je vodstvo gledališ- ča priiskrbelo Cerquettijevu partituro opere, da bi se pevka mogla prapocasnno pri- praviti in dogovoriti za va- je z dirigentom Capuano. Baron Leopoldo De Simone nadalje pravi, da je bila Cerquettijeva preobložena s svojo umetniško dejavnostjo, kar naj bi vplivalo na njeno sedanjo «nezadostno pripravljenost za premiero «Piratus», kar da je dirigent Capuano že pri prvih vajah ugotovil.

Palermsko gledališče pa si je že priskrbelo zamenjavo in vloge «Ifigenije», ki bi jo bila morala peti Anita Cer- quetti, bo pela Lucia Ferrar- is Kelston, ki je v tej vlogi doma in ki ima za to vlogo izredno primeren glas.

Kaj pa Cerquettijeva in njeni odnosi do «Teatro Mas- simo»? Uprava palermškega gledališča se bo proti Cer- quettijevi ravnala ob smislu pogodbe. Tako se je v ne- deljo izrazil palermski žu- pan im. Maugeri. To se pravi, da bo Cerquettijeva mo- rala gledališču plačati glo- bo. Hkrati uprava palerm- skega gledališča zagotavlja občinstvo, da se program predstav ne bo spremenil in da bo tudi Cerquettijeva na- stopila v Bellinijevi «Nor- mis», toda to bo šele pozne- je, ker da si bo «do tedaj že opomogla». Kot je zna- no, je Cerquettijeva odpoto- vala v Floreenco k svoji ma- teri na počitke.

Kaže, da vse bogastvo ita- lijanskih pevecv in pevk ne zadostuje, toda to ne zaradi morebitnega nenavadnega intenzivnega programa ita- lijanskih gledališč, pač pa na račun tega, da italijanski pevci in pevke želijo s svo- jimi nastopi prekositi same sebe, kar nujno vpliva na njihovo umetniško zmoglj- nost. Za italijanski film pr- vo, da je v krizi, ker so uveli ameriški «zvezdnice», milijoni, ki se pevecv in pevkam dajejo za posa- mezne predstave, pa verjet- no prav tako negativno vpliv- ajo tudi nanje. Tako vsaj komentirajo edrugi primer Callasove v Rimu.

ČEPRAV POD PRETVEZO «KONSERVIRANJU HRANE» Tudi Francija se uvršča med «atomske» velesile

Blizu Pariza grade nekaj, kar nakazuje velike atomske laboratorije - Dve sta razlagi: ena uradna, ki ne pove skoraj nič, druga neuradna, ki pa je bolj sprejemljiva

Kratka vest, ki so jo po- zneje zanikali, je v francoski javnosti vzbudila precejšnjo pozornost. Pariški časopis «La vie Francaise» je namreč po- stavil zelo delikatno vpraša- nje in sicer, ali se Francija v vsej tajnosti pripravlja na iz- delovanje atomskih bomb. Da bi list pokazal, kako je to ne- navadno važno vprašanje ute- meljeno, je dodal, da podjet- je Radio-Mana, ki je, kot ka- že, v tesnih stikih s francosko upravo za atomsko energijo, gradi brez vsakega pristanka pariških oblasti laboratorije v Bruyere-le-chatel, ki zavzema 20.000 kv. metrov površine. Zanimanje, ki je kmalu zatem prišlo, je šlo kmalu v pozabo, zato so v nekaterih krogih to vprašanje ponovno spravili na dnevni red. Po pisanju fran- coskega tiska laboratorije, ki jih grade v Bruyere-le-chatel,

se niso dokončani, pa čeprav so jih začeli graditi že pred dvema letoma. Dela pa so se lotili posebno intenzivno v septembru in oktobru lanske- leto, ko so se skupine delav- cev tako menjavale, da so de- lale tudi pomoči ob reflektor- jih.

V središču tega velikega gradbišča, kjer je zaposlena povečini italijanska delova- sila, je bila uvedena najstrož- ja kontrola. Drakonski var- nostni ukrepi ne dopuščajo, da bi se kdorkoli približal temu gradbišču. Vsi avtomobili, ki privozijo na to področje, ki se razteza tudi izven gradbišča samega in njegovih stranskih gradenj, morajo takoj naprej in njihove evidenčne tablice sproti registrirajo.

Zgradbe za laboratorije so bile zgrajene brez dovoljenja pariškega občinskega tehnič- nega in urbanističnega urada, pa čeprav se laboratoriji gra- de na gradbiščih, ki spadajo v to občinsko pristojnost. Tren- utno je pri teh delih zaposle- nih 750 oseb. Večina teh delav- cev prihaja zjutraj na delo v tovornih avtomobilih nepo- sredno iz Pariza. Ob sobotah delavci ne delajo. Pač pa sme- jo ta dan tisti delavci, ki to že- le, obiskovati izpopolnjeval- ne tečaje v kaki pariški šoli. Zanimivo je pri tem tudi to, da je večina kvalificiranih de- lavcev, ki delajo za družbo Radio-Mana, dobrih strokov- nih kovinskih delavcev. Nada- lje je zanimivo tudi to, da so vsi delavci, ki so na tem delu zaposleni, morali pred sprejet- jem podpisati posebno pogo- do, ki jih obvezuje, da ne sme- jo o svojem delu nikomur zi- niti niti besede, kakor tudi to, da ne smejo o celotnem načr- tu dajati nikakih izjav. Pred sprejemom v službo so vse delavce tudi temeljito zdrav- niško pregledali in jim spre- tiljali tudi njihove politične o- bistvi.

Dvojna betonska ograja ter- še tretja ograja iz bočede ži- ce okrožja vse delovno pod- ročje in ga loči od ostalega sveta. Vse gradbišče pa nad- zira še 20 posebej izbranih stražarjev, ki so jih izbrali med pariškimi gasilci. Vsi oni, ki so se prijavili za to službo,

so dobili nadvse moderna sta- novanja, ki so zgrajena v ena- kem cilindričnem stilu, kakor je zgrajena tudi menza, v ka- teri vsak dan postrežejo s ko- silom in večerjo 350 delav- cem.

Nadzorstvo nad vsem tem gradbiščem je neprestano in traja dan in noč. Vsaka ose- ba, ki prestopi ograjo, to se pravi, ki pride na notranjo stran bočede žice, mora nositi na prsih obešeno ploščico z imenom in svojo funkcijo. Električar na pr. ki mora tu ali tam zamenjati pregorelo žarnico, pride na kraj ob- spremljavi dveh oboroženih mož, ki ga nadzirata med de- lom in ga ne pustita iz rok, vse dokler ne zapusti gradbi- šča.

Telefonske številke uradov, ki spadajo v gradbišče, so taj- ne. Pošta jih ne sme sporočiti nikomur, niti ne sme dajati zvez od zunaj. Glavna zgrad- ba tega velikega gradbišča je pravzaprav velika dvorana, ki je dolga okoli 130 me-etrov in je na pol pod zemljo. Je brez oken in ima samo en vhod. Zidovi te velike dvora- ne so iz železobetona in ne- navadno debeli.

Kaj se tu pripravlja? Nihče ne ve, razen tistih, ki tu de- lajo. Po izjavah uprave za a- tomsko energijo vrši družba Radio-Mana raziskovanja o u- porabi atomske energije za konzerviranje hrane. Seveda je to uradna izjava in uradno utemeljevanje. Toda obstajajo tudi druge neuradne hipote- ze. Pravijo namreč, da bo glavna stvar trideset m dolga dvorana temeljna zgradba manjše tovarne za proizvod- njo izotopov in da bo proiz- vodnja urana 235 služila kot osnovno gorivo za francosko atomsko bombo. Ta uran bi mogli verjetno uporabiti v novem atomskem reaktorju, ki ga sedaj grade in ki spada v kompetenco ministrstva za vojko.

Potemtakem je, kot se zdi, zelo zelo verjetno, da se bo tudi Francija v kratkem pri- združila trem dosedanjim a- tomskim silam: Sovjetski zve- zi, Združenim državam in Ve- liki Britaniji.

«PRIMER CALLAS» V NEKOLIKO SPREMENJENI IZDAJI ANITA CERQUETTI JE TUDI ODPOVEDALA

(Na premiero se ni pripravila, čeprav je bilo časa dovolj)

Italijanske Opere letos nima- jo sreče. I. t.m. je prišlo v Rimu do škandala, ker je na otvoritveni premieri le- tošnje sezone odpovedala so- pravnika Meneghini-Callas. Kot je znano, jo je v nasled- nji predstavi zamenjala so- pravnika Anita Cerquetti, ki je nastopila namesto Cal- lasove v «Normis». Toda kot bi smela hoteli, je sedaj v zagoni tudi sama Anita Cer- quetti in z njo vedno palerm- sko gledališče «Teatro Mas- simo». Tu bi moral Cerquet- tijeva peti v «Piratus», toda pred dnevi so se pojavile vesti, da ne bo mogla nastopiti, ker da jo je spravila v posteljo azijska ka.

Kakor kaže, pa ni temu tako. Tudi Cerquettijeva se verjetno dopaja kot s Callasovo, le v drugačni obli- ki. Cerquettijeva baje ni pripravljena za nastop, ker se vloge ni utegnla naučiti. Upravitelj palermškega «Tea- tro Massimo» baron Leopoldo De Simone je namreč v zvezi z govoricami, da je za to krivo njegovo gledališče, izjavil, da gledališče ne no- si nobene krivde, ker je že 19. junija lani podpisalo po- godbo s Cerquettijevim in v «Normis». Le nekaj dni na- to pa da je vodstvo gledališ- ča priiskrbelo Cerquettijevu partituro opere, da bi se pevka mogla prapocasnno pri- praviti in dogovoriti za va- je z dirigentom Capuano. Baron Leopoldo De Simone nadalje pravi, da je bila Cerquettijeva preobložena s svojo umetniško dejavnostjo, kar naj bi vplivalo na njeno sedanjo «nezadostno pripravljenost za premiero «Piratus», kar da je dirigent Capuano že pri prvih vajah ugotovil.

Palermsko gledališče pa si je že priskrbelo zamenjavo in vloge «Ifigenije», ki bi jo bila morala peti Anita Cer- quetti, bo pela Lucia Ferrar- is Kelston, ki je v tej vlogi doma in ki ima za to vlogo izredno primeren glas.

Kaj pa Cerquettijeva in njeni odnosi do «Teatro Mas- simo»? Uprava palermškega

gledališča se bo proti Cer- quettijevi ravnala ob smislu pogodbe. Tako se je v ne- deljo izrazil palermski žu- pan im. Maugeri. To se pravi, da bo Cerquettijeva mo- rala gledališču plačati glo- bo. Hkrati uprava palerm- skega gledališča zagotavlja občinstvo, da se program predstav ne bo spremenil in da bo tudi Cerquettijeva na- stopila v Bellinijevi «Nor- mis», toda to bo šele pozne- je, ker da si bo «do tedaj že opomogla». Kot je zna- no, je Cerquettijeva odpoto- vala v Floreenco k svoji ma- teri na počitke.

Kaže, da vse bogastvo ita- lijanskih pevecv in pevk ne zadostuje, toda to ne zaradi morebitnega nenavadnega intenzivnega programa ita- lijanskih gledališč, pač pa na račun tega, da italijanski pevci in pevke želijo s svo- jimi nastopi prekositi same sebe, kar nujno vpliva na njihovo umetniško zmoglj- nost. Za italijanski film pr- vo, da je v krizi, ker so uveli ameriški «zvezdnice», milijoni, ki se pevecv in pevkam dajejo za posa- mezne predstave, pa verjet- no prav tako negativno vpliv- ajo tudi nanje. Tako vsaj komentirajo edrugi primer Callasove v Rimu.

Krleževa «V agoniji» na pariškem odru

Proti koncu tega tedna bo- do v pariškem gledališču «d'Aujour d'hui» predvaja- li Krleževa drama «V agoniji». S tem in z nedavnim prevo- dom Krleževega romana «Vrnitev Filipa Latinovicia» in še ene zbirke njegovih novel, se sloves tega znan-ega jugoslovanskega književ- nika v Parizu iz dneva v dan veča.

Chaplin ima naslednika

Charlie Chaplin si vzpaja naslednika, ki ga je baje od- kril med svojimi sinovi. Gre za njegovega enajstletnega sina Michaela, ki ga je imel

iz zakona z Oono O'Neil. Chaplin meni, da je njegov sin Michael tako nadarjen kot je bil on v njegovih le- tih. Ze sedaj pripravljaja se- narij za film, v katerem bo imel glavno vlogo Michael. Toda film ne bo tako kma- lu končan, ker bo prikazo- val razvoj mladega fanta med enajstim in sedenaj- stim letom starosti. Se pr- vi, da bo film delal vsaj let in Chaplin je nameraja, da mora njegov sin igrati to vlogo v vseh fazah same. V teh letih pa Chaplin upa, da bo svojega sina naučil vsega, kar mora vedeti pra- vi filmski umetnik.

Blaznost za reklamo podpopprečnega filma?

V Londonu so 17. t.m. i- meli premiero filma, v ka- terem nastopa pobudnik zna- nega plesa «rock and roll» - Elvii Presley. Film nosi naslov «Aldhouse rocks» in ni po svoji umetniški vred-

nosti vreden omembe. Kljub temu je vzbudil v Londonu zanimanje, pa čeprav krep- ko negativno zanimanje. Ko so časopisi najhujši pre- miero, so oboževalci in predvsem oboževalke tega a- meriškega kralja plesa or- ganizirali kar tri tisoč svoj- jih pristajal in ko so v ne- kem kinematografu v sre- dišču Londona začeli ta film predvajati, se je kinematog- raf spremenil v norišnico. Vsaokrat, ko se je Presley pojavil na platnu, se je za- čelo v dvorani pravo divja- nje; ko je Presley pel kuko popevko, so mladi London- čani začeli kar po dvorani plestati, seveda v stilu «rock and roll». Vsi protesti o- stalega občinstva niso zal- gili. Pri tem so bile še naj- bolj enkrat Presleyeve obo- ževalke, med katerimi so bile tudi take, ki so pri ple- su obnemogle in so jih mo- rali v večji kinematografja spravljati k zavesti. Če bi podrobneje proučili to ana- lizu, baje, bi verjetno zasle- dili, da je bilo naročeno kat- zeli učinkovita reklama za podpopprečen film.

Zenitbeni posredovalec: «Gospa, trenutno nimamo nobe- nega zdravnika, niti inženirja ali nogometaša. Pač pa ima- mo na razpolago nekega zbiratelja starin».

Dober prijatelj manj

Za Tomažem Groharjem iz Podbrda so se pred letom- kim v njegovem 75. letu za- prija groba vrata, stran spo- minov nas primorskih Slo- vences v zgodovinski knjigi o fašističnih zločinih po na- ši deželi pa za trenutek od- pra.

Kdo ni poznal oktobra 1. 1932 močnega hrusta, šalji- kim v premožnega trgovca Tomaža Groharja iz Podbr- da ter njegovega svaka, prav tako trgovca Janeza Zgago. Bila sta iz grap pod Rati- tovcem in Blegasem ter sta se naselila že nekaj desetle- tji pred prvo svetovno voj- no v Podbrdu. Italijanske oblasti jima niso hoteli dati italijanskega državljanstva, ker sta bila rojena onstran hriba na jugoslovanski str- ani doline. Ne Tomaž Gro- harja in ne Zgago ni moti- lo, da nista imela italijan- skega državljanstva, ker se v politiko nista mešala in samo spreminjala v denar ti- sto hladnokrvno, ki si jima jo vozniki vozili z težkimi vo- zovi čez prelaz Petkovega br- da, tam, kjer so jugoslovani te dni odprli novo visoko- alpsko avtomobilsko cesto.

Groharjevi in Zgagovi mi- lijoni v hišah, trgovinah in postilnah sredi obsejnega Podbrda so bili na poti lo- kalnemu fašizmu. Koj so sko- rali zaroto, da Grohar in Zgaga vohunata za Jugosla- vijci pri vseh svojih mili- onih ter da sta člana primor- skega emigrantskega društva «Edinosti», ki je životarišo s svojimi veselici in podo- žetkami pustnini plesi v Skofji Loki. Dne 15. 10. 1932 so Groharja in Zgago z nju- nimi furmani pograbili in ju pričeli prepeljavati po raznih fašističnih zaporihi. Dokazni postopek pred fa- šističnim tribunalom ni bil ne zamotan ne pretežak. Vzeli so slaboumnega voznika Er- nesti Volfa in šest dni in šest noči zamahovali po njem s kopiti, ga žgali s cigare- tami in ubogi Ernest, ki je s težavo spravil skupaj ebson giornov, je podpisoval po dvojset strani dolge za- pisnike, sestavljene v tistem posebnem agentovskem jezi- ku, ki ga razumejo kvečje- mu državni pravdniki. Kot v starih ruskih romanih in ne preveč starih političnih poročilih pa je Volf, ko so prenehale padati po njem ba- tine, spet vse preklekal. Fa- šistični kvesturisti so nato dobili še neko pegavo mlado dekletko Terezo Jensterle, ki pa so jo na drug način, ki ga tu ne moremo opisati, obde- lali, da je pričala proti Gro- harju, Zgagi in drugim. Ta- ko razvajanje, ki se je ime- novalo «accuse preventivo», in preiskovalni postopek sta trajala poldrugo leto do 11. 1. 1934, ko je izredni fašisti- ni tribunal obsodil Tomaža Groharja in Janeza Zgago vsakega na 25 let ječe, nju- na voznika pa na nekoliko manj, ker nista imela tolik- nih premoženj.

Na procesu je pričal dolgo- letni, goriski policijski komi- sar Tortoloni le na podlagi s solzami in krjujo prekleša- nih bodalnih in spet prekli- canih izjav Volfa. Tortoloni ni bil v zadregi s svojimi dokazi, ker je pred dobrim letom na 13. dan dokazni na- čin spravil 13 dni dolgih kmeč- kih fantov iz Koprivnice pri Kalu nad Kanalom pred iz- redni fašistični tribunal, ki jih je obsodil ne krive ne dolžne na 330 let ječe. Da- kazno pretepanje Andreja Brezavčiča je trajalo tako dolgo, da je zmorel in se sku- sal ubiti, kar ni prenehal dolgoletnega dokaznega mu- čenja.

Po treh letih zapora so To- maža Groharja izpustili in ga izgnali v Jugoslavijo, kjer niso stali jugoslovanske ob- lasti pod fašizmom. Na stara leta je odprl gostilno v Ma- riboru, toda kmalu so leta 1941 pridrli nacisti v Jugos- lavijo, razagnali Groharjevo ostarjano, njega pa vstakli v svoje zapore in ga nato pre- gnali med ustaklo zvrst fa- šističnih ječ.

Po dolgi trinaestih letih fašističnih, nacističnih in u- stazskih preganjaj je Tomaža osvobodil spet pripeljala v domačo Podbrdo, kjer je na ostankih svojega posestva še zmeraj razpil svoj široki humor in ponudil svoje sta- re in močne roke za skupno graditev.

Od Petrovne brda pa do Trsta so povod poznali ve- likega Tomaža z njegovimi huzarskimi brki; dobri slo- venci in italijanski ljudje, hriboski kmetje in trpovci po mestih so se z zgrajenim čudili, kako se je mogla fa- šistična svojati spraviti na te- ga nedolžnega veseljaka, na dobrega gospodarja in piv- skega tovarnika, na navadne- ga, dobrega Slovence.

Mi, ki fašizem poznamo, se ne čudimo.

Lepa kulturna prireditev v Borštu

Pretekli petek zvečer in v nedeljo popoldne je PD «Slo- vences» iz Boršta priredilo u- spelo kulturno prireditev, na kateri so sodelovali člani dramske skupine, pevski zbor in folklorna skupina iz Brega. Kakor vidimo na sliki, je bi- la dvorana nabito polna, kar je za sodelujoče pri progra- mu največje zadostanje. Tu prinašamo še nekaj slik: zgo- raj dramska skupina iz Bor- šta, v sredini folklorna sku- pina iz Brega, spodaj polna dvorana, zgoraj harmonikar Bruno Bordon.

